

הלכות שלוחין ושתפין פרק ג

א. מי שהיתה לו קרקע תחת יד אחד, או שהיו לו מטלטלין פקדון, ורצה לעשות שליח לדון עם זה, ולהוציא הקרקע או הפקדון מתחת ידו הרי זה כותב לו הרשאה. וצריך לקנות מידו שהרשהו, ואמר לו לך דון וזכה והוצא לעצמך, וכיוצא בענינים אלו; ואם לא כתב לו כן, אינו יכול לדון עמו, מפני שהוא אומר לו, אין אתה בעל דיני.

ב. אף על פי שכתב לו כן, אינו אלא שליח, וכל מה שיזכה בו, הרי הוא שלמשלחו. וכל ההוצאות שיוציא השליח על דין זה שהרשה בו, הרי המשלח חייב בהן: שפך כותבין בהרשאה, כל שתוציא בדין זה, עלי לשלמו.

ג. הקנה לזה המרשה שלישי או רביע מה שיש לו ביד חברו, הרי זה דין על הכל: הואיל ודן על חלקו, והרי הוא בעל דינו בחלקו דין על הכל.

ד. אחד מן האחים שלא חלקו, או מן השתפין, שבא לתבע תובע על הכל: הואיל ויש לו חלק בזה הממון, אינו צריך הרשאה משאר שתפין. ואין השתף האחר יכול לומר לשתפו שדן, אלו הייתי אני התובע הייתי טוען טענה אחרת ומחייב בעל דיני, שהרי אומרין לו, למה לא באת לתבע גם אתה.

ה. לפיכך אם היה ממדינה אחרת, יש לו לחזור על בעל הדין, ולדון עמו, ולומר לו אני איני מודה בכל מה שטען שתף שלי; לפיכך יש לנתבע לעכב ולומר לזה, או דון עמי בחלקך או הבא הרשאה, שהרי ממון שניכם בידי ושניכם בעלי דיני, ולמחר יבוא אחיך או שתפך ויתבע גם הוא.

ו. הבעל בנכסי אשתו, צריך הרשאה; ואם יש שם פרות בקרקע מתוך שיש לו לדון על הפרות שהרי הן שלו, דן על העיקר, ואינו צריך הרשאה מאשתו, שאם אין קרקע אין לו פרות.

ז. מי שהיה לו ביד חברו פקדון או מלוה, בין מטלטלין בין מעות, ועשה שליח בעדים להביאן לו הרשות ביד זה שהם אצלו: אם רצה לתן נפטר ואינו חייב באחריותו, שהרי נתן לשלוחו; ואם לא רצה לתן אינו נותן, שאין זה בעל דינו עד שייבוא בהרשאה על הפקדון. וכל הבא בלא הרשאה, הרי הוא בכלל הנאמר בהן "ואשר לא טוב עשה, בתוך עמיו" (יחזקאל יח, יח).

ח. התובע חברו בדין במטלטלין או במעות שהפקיד אצלו, וכפר בו אינו יכול לכתב הרשאה עליו: שנמצא זה כמשקר שהוא אומר לו הרשיתיך לטל מה שיש לי ביד פלוני, וכבר אמר פלוני שאין לו אצלו כלום.

ט. וכן מי שנתחייב לו חברו שבועה, אינו יכול להרשות עליו אחר להשביעו: שאין שם דבר שיקנה לו, ואין אדם מרשה על תביעת דברים, שאין הדברים נקנין, אלא על תביעת הממון.

י. מי שהיו לו מעות פקדון ביד אחר, ורצה להרשות שליח להביאן אין הקנין מידו מועיל בזה, שאין המטבע נקנה בחליפין. אלא כיצד עושה: נותן לו קרקע כל שהוא, ומקנה לו המעות על גבן כדי להוציאן בהרשאה זו; והולך ודן עמו, ומוציאן.

יא. הִיָּתָה לוֹ מְלוֹה בְּיַד אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל לְכַתֵּב הַרְשָׁאָה עָלֶיהָ, וְאִפְלוּ הָיָה חֹב בַּשָּׁטֶר, מִפְּנֵי שֶׁהַמְלוֹה לְהוֹצֵאָה נִתְּנָה, וְאִין אָדָם מִקְנָה לְחִבְרוֹ דָּבָר שְׁאִינוֹ בְּעוֹלָם. וְאִין לֶךְ דֶּרֶךְ שִׁיקָנָה אָדָם בֶּה חֹב אֲלֵא אוֹ בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן, וְהוּא דָּבָר שְׁאִין לוֹ טַעַם כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, אוֹ בְּהִקְנִית שָׁטֶר הַחֹב עֲצָמוֹ בְּכַתִּיבָהּ וּמְסִירָהּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִקְנָה הַשְׁעָבוֹד שָׁבוּ. זֶה הוּא הַדִּין שֶׁיִּרְאֶה לִי מִן הַתְּלָמוֹד.

יב. אָבֵל גְּאוּנִים תִּקְנוּ שְׁכוּתֵבִין הַרְשָׁאָה אֶף עַל הַמְלוֹה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִטַּל כָּל אֶחָד מִמּוֹן חִבְרוֹ, וְיִלָּךְ לוֹ לְמַדִּינָה אַחֶרֶת; וְעוֹד תִּקְנוּ שְׁאֵם הַרְשָׁהּ לִטַּל מַעוֹת שִׁישׁ לוֹ בְּיַד חִבְרוֹ אוֹ לְתַבַּע מִמֶּנּוּ הַלְוָאָה, וְלֹא הִיָּתָה קִרְקַע לְמִקְנָה מִקְנָהּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת מִחֻלְקוֹ שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּמִקְנָה לוֹ הַמַּעוֹת עַל גִּבָּן.

יג. וּדְבָרִים אֵלּוּ דְּבָרִים קָלִים הֵן עַד מְאֹד, וְרַעוּעִים: שְׁזָה מִי יֹאמֶר שִׁישׁ לוֹ חֵלֶק בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ הוּא רָאוּי אֵינוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ. וְהַגְּאוּנִים עֲצָמָן שֶׁתִּקְנוּ תִּקְנָה זֹאת אָמְרוּ, שְׁאִין אוֹמְרִין בֶּה יִקָּב הַדִּין אֶת הָהָר, וְאִינָה אֲלֵא כְּדִי לְאִים עַל הַנִּתְבָּע: אִם יִרְצֶה לְדוֹן בְּהַרְשָׁאָה זֹאת וּלְתֵן, נִפְטָר.

יד. וְלָמָּה יִפְטָר, שְׁאִין זֶה הֵבֵא בְּהַרְשָׁאָה זֹאת הַרְעוּעָה פְּחוֹת מִשְׁלִיחַ שֶׁעָשָׂהוּ בְּעֵדִים. אָבֵל אִם לֹא יִרְצֶה הַנִּתְבָּע לְדוֹן עִמּוֹ אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לֹא לְתֵן לוֹ וְלֹא לְהַשְׁבֵּעַ, עַד שֶׁיָּבוֹא בְּעַל דִּינוֹ.

טו. וְכֵן הוֹרוּ שְׁאֵם הִיָּתָה לוֹ מְלוֹה אֲצֵל חִבְרוֹ, בֵּין בַּשָּׁטֶר בֵּין בְּעַדֵי קִנְיָן אֶף עַל פִּי שְׁכַפָּר בֶּה בְּבֵית דִּין כּוֹתֵבִין עָלָיו הַרְשָׁאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּפִירַת שְׁעָבוֹד קִרְקָעוֹת; אָבֵל מְלוֹה עַל פֶּה שְׁכַפָּר בֶּה, לֹא תִקְנוּ שִׁיכְתְּבוּ עָלֶיהָ הַרְשָׁאָה.

טז. מִי שֶׁהִרְשָׁה לְאַחֵד, וְרִצָּה לְבַטֵּל הַשְּׁלִיחוֹת וּלְהַרְשׁוֹת לְאַחֵר הָרִי זֶה מְבַטֵּל. וְאִין לְמַרְשָׁה רִשּׁוֹת לְכַתֵּב הַרְשָׁאָה לְאַחֵר, שְׁזָה אוֹמֵר לוֹ אֵין רִצּוֹנִי שִׁיְהִיָּה פְּקֻדוֹנִי בְּיַד אַחֵר. לְפִיכָף אִם הִתְנָה עָלָיו שִׁירְשָׁה הוּא לְאַחֵר, וְאַחֵר לְאַחֵר הָרִי הַשְּׁלִיחַ כּוֹתֵב הַרְשָׁאָה לְשָׁנִי, וְשָׁנִי לְשָׁלִישִׁי: הַכֹּל לְפִי תִנְאוּ.

יז. הֵבֵא בְּהַרְשָׁאָה שְׁמַחַל לְזֶה הַנִּתְבָּע, אוֹ שְׁמַכֵּר לוֹ, אוֹ שְׁמַחַל לוֹ עַל הַשְּׁבוּעָה, אוֹ שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ פְּשָׁרָה לֹא עָשָׂה כָּלוּם, שֶׁהָרִי אוֹמֵר לוֹ לְתַקֵּן שְׁלַחַתִּיד וְלֹא לַעוֹת. לְפִיכָף אִם הִתְנָה עִמּוֹ, בֵּין לְתַקֵּן בֵּין לַעוֹת אִפְלוּ מַחַל לוֹ עַל הַכֹּל, הָרִי זֶה מַחֲוֹל.

יח. רְאוּבֵן שָׁבָא בְּהַרְשָׁאָה, וְתַבַּע שְׁמַעוֹן אֵין שְׁמַעוֹן יָכוֹל לְדַחוֹתוֹ וּלְוֹמַר לוֹ, שְׁמָא הַמְּשַׁלַּח אוֹתָךְ הַרְשָׁה אַחֵר וּבִטֵּל שְׁלִיחוֹתָךְ: שֶׁהָרִי רְאוּבֵן אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי הַפְּקֻדוֹן שִׁישׁ בִּידָךְ, וְזֹאת הַרְשָׁאָתִי תְּהִי אֲצִלָּךְ; וְאִם הַמְּפַקֵּיד הַרְשָׁה אַחֵר, הוּא הַפְּסִיד עַל עֲצָמוֹ. וְשְׁמַעוֹן פָּטוֹר, שֶׁהָרִי בְּהַרְשָׁאָתוֹ נִתֵּן.

יט. רְאוּבֵן שָׁבָא בְּהַרְשָׁאָה שְׁמַעוֹן, וְתַבַּע לוֹי, וְאָמַר לֹא הָיוּ דְּבָרִים מַעוֹלָם, אָבֵל יִשְׁבַּע שְׁמַעוֹן וְיִטַּל מוֹצִיאֵין הַמּוֹמֵן מִיַּד לוֹי, וְיִהְיֶה מִנַּח עַד שֶׁיָּבוֹא שְׁמַעוֹן וְיִשְׁבַּע וְיִטַּל.

כ. וְכֵן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁתּוֹלָה לוֹי בְּשְׁמַעוֹן יְדוֹן עִם רְאוּבֵן, וְיִהְיֶה הַמּוֹמֵן מִנַּח עַד שֶׁיָּבוֹא שְׁמַעוֹן וְיִשְׁאֵל; וְיִשׁ לְרְאוּבֵן לְהַחֲרִים עַל מִי שֶׁטּוּעַן טַעֲנַת שָׁקֶר, כְּדִי לַעֲכֹב הַמּוֹמֵן וּלְאַחֲרוֹ.

כא. נִתְחַיֵּב לוֹי שְׁבוּעָה אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲכֹב וּלְוֹמַר אֵינִי נִשְׁבָּע, עַד שֶׁאַחֲרִים בְּפָנָי שְׁמַעוֹן עַל מִי שֶׁטּוּעַן עָלֵי שָׁקֶר: שְׁאִין זֶה הַחֲרָם

אַלֹּא תִקְנָה קֶלֶה שְׁתַּקְנוּהָ הַגָּאוֹנִים הָאֲחֵרוֹנִים, כִּדִּי שְׂיִכְוְנוּ בְּעָלֵי
דִּינִין טַעֲנוּתֵיהֶן; וְאִין מְעַכְבִּין שְׁבוּעָתוֹ שְׁלָזָה, מִפְּנֵי תִקְנָה זֹו
הַקֶּלֶה.